

15. HERALDICKÝ DOPIS.

Cejp z Peclínovce aneb Nahlédněte do literatury.

Deník Nár. politika uveřejnil dne 3. listopadu 1944 vzpomínku na lékaře-psychiatra Dr. Jana Bohumila Ceypa z Peclínovce, který „před 65 lety zemřel ve stáří 43 let“; zemřel-li před 65 lety, stalo se tak tedy v r. 1879, což souhlasí se všemi ostatními údaji, o nichž se ještě zmíníme, ale s rokem narození a tedy s věkem vynikajícího lékaře-šlechtice již nastává komplikace: zemřel-li Dr. Ceyp v r. 1879 ve věku 43 let, pak vychází letopočet 1836 nebo 1835, což souhlasí s údajem na olšanském náhrobku (III, 6, 254): 8/12 1835 — 23/8 1879. Naproti tomu Dr. Viktor Palivec (Erbovní lékaři, Praha 1941) uvádí letopočet 1832; týž rok uvádí i Vladimír Sís (Olšany, Praha 1929), ale v rejstříku (str. 6) chybně otiskuje jméno: Ceyp z Peclínova, ačkoliv o 70 stran dále je uvádí správně: z Peclínovce.

Oprava zajímavé je nahlédnout do gutenberského Slovníku naučného: ve svazku III (Praha 1930) pod heslem Ceyp čteme roky narození a úmrtí 1832—1879, naproti tomu ve svazku XIV (Praha 1931) pod heslem Peclínovec nalezneme letopočty 1835—1879; ve svazku III se Ceyp jmenuje Jan B. M., ve svazku XIV Bohumil. Levice nevěděla, co dělá pravice, či spíše litera C nevěděla, co dělá písmeno P. Je tedy nestejně udáváno křestní jméno i predikát; aby nechyběla nejasnost ani v příjmení, o to se postaral V. Král z Dobré Vody v díle Adel Böhmens, Mährens u. Schlesiens (str. 32): na rozdíl od všech ostatních nepíše Ceyp, nýbrž Cejp. Stejně píše Cejp na str. 320 v díle Heraldika. —

Povzbuzení zmínkou Nár. politiky vydali jsme se na Olšany a k své radosti jsme zjistili, že hrob Dr. Jana Bohumila Ceypa z Peclínovce je ve vzorném stavu; nápis na pomníku čerstvě ozlacen a pěkný bronzový znak v bezvadném pořádku. Je to opravdu hřejivý pocit poklonit se památce zasloužilého českého šlechtice u hrobu tak pietně udržovaného. Přečtli jsme si i verše na pomníku, které zni správně takto (Nár. politika je cituje odlišně):

Ó kěz srdcími lze obklopiti
tělo, jež tu kryje chladná zem,
apys k potěše své mohla zřítí
drahá duše! jak tě milujem.

Bronzový znak vypadá takto: Z oblaku v levém horním rohu štítu ční obrněná paže, v předloktí prostřelená šípem mířícím vzhůru, a třímající kladivo hrotem vpravo obrácené; na kolčí přílbě dvě zavřená orlí křídla, na nich paže jako ve štítu. Tento znak souhlasí se znakopisem v majestátu z 12. listopadu 1612 (podle A. Sedláčka: Českomor. heraldika, II, str. 485—6): V červeném štítu ruka zbrojná, od vrchní levé strany vycházející jako z oblaku, nad přibíhým střelou ze zlatého dřeva prostřelená, jež drží kladivo vyzdvížené a špicí k pravé straně obrácené, se zlatým topůrkem; kolčí helm s příkryvadly bílými-červenými a točenici týchž barev, z níž dvě křídla orličí v hromadu spojená, vrchní červené, spodní bílé a na nich táž ruka jako ve štítu se vidí.

Jinak nakreslil znak Vladimír Janovský v citovaném již díle Erbovní lékaři: Z oblaku v pravém horním rohu štítu ční obrněná paže, v předloktí prostřelená šípem, mířícím dolů, a třímající kladivo hrotem vpravo (tedy obrácené) mířící; na korunované kolčí přílbě dvě zavřená orlí křídla, mezi nimi paže jako ve štítu.

Domníváme se, že správný jest erb na olšanském náhrobku, nejprv ovšem proto, že souhlasí s citovaným majestátem (s jedinou výjimkou: paže na náhrobku je prostřelená v předloktí), po druhé z důvodů, řekli bychom, věcných: kreslil-li V. Janovský paži vycházející z oblaku v pravém horním rohu, vyšla mu levá paže, což sotva souhlasí s heraldickými zvyklostmi; dále nakreslil-li šíp hrotem dolů, pak by to znamenalo, že předloktí bylo prostřeleno zezadu, což by se nesrovnávalo s ctí udatného rytíře, který se protivníkovi staví vždy čtem. Míří-li pak paže vlevo, musí i přílba hledět vlevo, což je nezvyklé.

Král z Dobré Vody, v Heraldice, str. 320, popisuje znak Ceypů (podle něho Cejpů), Sladkých, Kozlů a Nedvědů

z Peclínovce takto: V modrém (!) štítu obrněná ruka z oblak, držící kladivo a prostřelená šípem; klenot mezi červenými (!) křídly tatáž ruka. Tedy tu je štít zase modrý a ozbrojená paže je v klenotu mezi křídly, jak také kreslil V. Janovský.

Uvádíme ještě znakopis z jiného majestátu o erbu Ceypů z Peclínovce z 15. září podle A. Sedláčka roku 1557, podle Krále z Dobré Vody roku 1575, jak Král v citovaném díle Adel Böhmens uvádí na str. 33, 125, 146, 225 (na této straně jest opět nové erratum: místo Peclínovec Pechinovec): V červeném štítě zbrojná ruka držící kladivo, střelou prostřelená, vycházející jakoby z oblaků; na kolčí přílbě s točenici a příkryvadly červeno-stříbrnými dvě křídla za sebou, přední červené, zadní stříbrné, na nichž ruka jako ve štítě. Tento znakopis sice mlčí o tom, v kterém rohu štítu jest oblak, z něhož paže ční, potvrzuje však alespoň, že v klenotu je paže na křídlech a nikoli mezi nimi. —

Kdy se Dr. Ceyp z Peclínovce narodil? Jaká měl křestní jména? Jak znělo jeho příjmení? Jaký byl správný predikát? Jaké verše jsou vyryty na jeho náhrobku? Jaký je jeho znak? Jaké barvy štít? Ční paže zprava nebo zleva? Míří šíp nahoru nebo dolů? Je paže prostřelená v předloktí nebo v nadloktí? Je kladivo obráceno hrotem vpravo nebo vlevo? Je v klenotu paže na křídlech nebo mezi nimi? Jaké barvy jsou tato křídla? Kdy byl vydán erbovní list?

Chcete mít správné odpovědi na tyto otázky? Můžeme poradit: Nahlédněte do literatury. J. S. a J. M.

Tento článek jsme dali k nahlédnutí p. Dr. V. Palivcovi, který k němu připojil tyto cenné poznámky:

Když Dr. Ceyp r. 1879 zemřel, napsal redaktor Časopisu českých lékařů, téhož časopisu, jehož byl Dr. Ceyp sám v letech 1864—70 redaktorem, k jeho úvodním nacionáliím: Narozen v r. 1832 v Lipci u Chrudimi, zemřel v Praze dne 22. srpna 1879. Následovalo ocenění životního díla. Totéž datum, jak víme, má i Sís, Dr. Palivec, gutenberský Slovnik a jiní, nehledíme-li k opravě dne úmrtí, místo 22. srpna 23. srpna 1879. Ottův Slovnik má však rok 1835, taktéž olšanský náhrobek, Kottův Slovnik a do třetice: rok 1839 má biografická črta v autorově sbírce básní z r. 1856 a Navrátilův Almanach českých lékařů, jediná doposud česká biografie lékařů z roku 1913. Jak jinak, nezkoumáno. Ale počet stačí k nejasnosti co do skutečné pravdy.

Celou věc přivedlo na správnou míru sdělení dp. faráře Josefa Jahody z Modletína, který mi ochotně vypsál křestní zápis z matriky, jenž zní: Narozen dne 8. prosince 1835. Tedy rok 1835 je správný ve shodě s olšanským náhrobkem.

Podle křestního záznamu jdou Ceypova křestní jména v tomto pořadí: Jan Nep. Martin Bohumír. Opět případ k opravě. Má tedy správně být Jan Nep. Martin Bohumír Ceyp z Peclínovce a nikoli Jan Bohumil Ceyp — není-li ovšem druhé seskupení vžitým a úmyslným jménem básnickým.

A do třetice k erbu Ceypovu: Obrázek Janovského odpovídá celkovým pojetím obrázku v Ottově Slovniku, kromě koruny a přílby. Použil-li ještě jiného pramene, newm, podle doplňků se zdá, že ano. Srovnáme-li s majestátem z r. 1612, jakož i s olšanským znakem, rozdíl tu jistě je. Nelze zapomenout, že výklad slov majestátu může být různý. Tak nelze z něho vyčíst, o kterou ruku jde, zda o pravou či levou, nemluví dále o tom, kam střela směřuje hrotem, mluví o křídlech za sebou, tedy z profilu, při čemž pak výraz „na nich“ nebo „mezi nimi“ lze při profilové poloze různě vykládat. Otočíme-li křídla en face, může rámě spíše být mezi křídly, jako by vyrůstat z nich, nežli ležet na nich. Je těžko pak dále říci, souhlasí-li ruka pravá nebo levá s heraldickými zvyklostmi, víme-li právě o četných výjimkách, a jak již řečeno, majestát sám stranu ruky neuvádí. Konečně směr šípu nemusí být nesprávný, představíme-li si zasaženou paži zprvu volně visící, při čemž směr střely jde pak odpredu a nikoli zezadu. Nejlépe by asi vše rozluštil první erbovní list Peclínovských.

A ještě dodatek, který, doufáme, definitivně rozhodne, jak opravdu vypadá erb Ceypů z Peclínovce:

Díky vzácné ochotě p. Doc. Dr. Karla Cejpa z Peclínovce dostaly se nám do ruky zajímavé doklady, jež jsou částí jeho chvályhodně shromážděvané a udržované sbírky rodových dokumentů. Pan Doc. Dr. Cejp z Peclínovce, potomek onoho Martina Cejpa, primase královéhradeckého, jenž majetátem z 15. září 1575 nabyl erbu a predikátu z Peclínovce, nás upozornil na list z českého graduálu královéhradeckého z let 1585—1604, na němž je portrét a barevný znak Ceypů s tímto nápisem: „Martin Ceyp v letech LXV“; znak vypadá takto: V červeném štítu paže čnící ze stříbrného oblaku v levém horním rohu a třímající kládivo, jež hrotem míří vpravo; paže je v nadloktu prostřelena šípem mířícím vpravo; na turnajové přilbě s točenící zavěšená orlí křídla, pravé stříbrné, levé červené, na levém paže jako na štítu; krydla červeno-stříbrná. Znak je provázen literami M C Z P.

Ježto graduál byl pořízen ještě za života Martina Cejpa, který se narodil v r. 1529 (nikoliv ať 1544, jak uvádí Antonín Rybicka v práci Královéhradecké rodiny erbovní, Praha 1873, a po něm též jiní) a zemřel v r. 1599, a jeho portrét a erb byl malován v r. 1594, lze mít za to, že erb je správně namalován, již proto také, že erbovník sám jistě nesl část nákladu spojeného s pořízením graduálu; vždyť právě proto byla do něho vložena jeho podobizna a znak, aby tak jeho mecenášství bylo uctěno. Autorem listu i veškeré výzdoby graduálu je Matouš Radouš z Chrudimi; barevná reprodukce listu jest uveřejněna v díle Kubíček-Wirth: „Hradec Králové“, Hradec Kr. 1939. Graduál sám je majetkem musea královéhradeckého.

Ceypovský erb, jak je malován v graduálu, souhlasí se znakovisly v obou majetátech z r. 1575 i z r. 1612, jen v přilbě je rozdíl: ale to lze vysvětlit tím, že nový erbovník raději si vstavil na štít honosnější přilbu turnajovou než prostou kolčí, kterou stanovil majetát. Je tedy také správný znak na olšanském náhrobku; ten se přidruže kolčí přilby a liší se jedine tím, že paže je prostřelena v předloktí a nikoli „nad přilbím“, jak je malováno v graduálu a jak stancví pozdější majetát z r. 1612.

Můžeme tedy snad s uspokojením říci, že definitivně byly zodpověděny otázky znaku Ceypů z Peclínovce, jakož i dne narození a křestních jmen Dr. Jana Cejpa z Peclínovce.

J. M.

Heraldika v tisku. Časopis Rodopisné společnosti z 30. března 1944 uveřejnil článek J. Pilnáčka „Přspěvky k moravské heraldice a genealogii“; jenž obsahuje znakovisly a rodopisné poznámky o řadě moravských rodů; článek není ukončen, pokračování bude uveřejněno v ročníku 1945. Totéž číslo Časopisu Rodopisné společnosti otiskuje znakovisly rodu Malobitských, rovněž od J. Pilnáčka. Týž list v drobném článku o rodu Bukůwků z Bukůwky a Trémýrsku se zmiňuje o erbech šlechtických rodů na zámku v Ivanovicích. — Měsíčník **Böhmen u. Mähren**, dvojčíslu září říjen 1944, přinesl článek A. Zankla „Die böhmische Wappensage“, provázený fotografií portrétů císaře Karla IV. a Anny Svidnické s kamennými znaky Čech a Moravy. — **Polední list** z 2. listopadu 1944 v článku „Pohledy do staré Prahy“ uvádí znakovisly Král. Vinohradů. Týž list ze 7. listopadu 1944 otiskuje článek Dr. J. Tichého „Petr Vok z Rožmberka“, v němž je zmínka o znaku švaberském a rožmberském. — Týdeník **Ozvěny** č. 44 z listopadu 1944 připomíná, že v r. 1599 zemřel Daniel Adam z Velešlavína, a přináší jeho portrét se znakem. — **Národní politika** z 3. listopadu 1944 připomněla, že před 65 lety zemřel lékař a básník Dr. Jan Ceyp z Peclínovce a zmiňuje se při tom o erbu Ceypů na náhrobku na Olšanských hřbitovech, jenž kryje pozůstatky zesnulého šlechtice; o Peclínovských přinášíme úvodní článek tohoto Heraldického dopisu. Rovněž **Nár. politika** z 24. listopadu 1944 v článku „Tuchorazský poklad“ se zmiňuje o štítu s růží na svorníku klenby hlásky, jež je zbytkem tvrže Tuchorazů u Č. Brodu. — **Moravské noviny** z 3. listopadu 1944 otiskly zajímavou stať o tom, jak v předešlém století řádili agenti podvodné heraldické kanceláře ve Vídni, kteří připravili několik místních občanů o značné částky, využívající jejich ješitnosti a slibující jim, že jim opatří znaky. — **Večerník Č. slova** ze 14. listopadu 1944 oznámil úmrtí hraběnky Eleonory Šporkové a uvedl, že u jejího katafalku byl umístěn znak šporkovský obráceně, na znamení, že zesnulá hraběnka byla poslední svého rodu. Stejnou zmínku obsahuje článek „Poslední svého rodu“

od L. Kotka v **Hlasu našeho venkova** (Ml. Boleslav) z 16. listopadu 1944. — Týdeník **Český dělník** z 16. listopadu 1944 otiskl článek L. Nováka „Čestný štít“, provázený pěknou kresbou štítu s plamennou orlicí svatováclavskou. — **Lidové listy** z 26. listopadu 1944 referují o publikaci „Potěšení zarmoucených“, jež je českým zpracováním díla De consolatione philosophiae od Anicia Boethia; toto české zpracování pochází z r. 1678 a bylo věnováno šlechticce Eleonoře Polyxeně Smilkovské. Publikace je provázena znkem Smilkovských a Blauensteinů; Lidové listy přetiskují ve svém referátu kresbu znaku Smilkovských. — **Pražský il. zpravodaj** z 30. listopadu 1944 uveřejnil článek „Ze dřeva, vyrůstá krása“ od F. Ždimala; článek je reportáž o práci umělce-řezbáře Aloise Petruše, žijícího v Kolíně n. L. K článku jsou připojeny fotografie několika Petrusových výtvorů, mezi nimiž též znak na dřevěné truhlíci. Podle přímého sdělení p. Petruše je to znak velkořádku Bořiství.

Z tisku neperiodického, vztahujícího se k heraldice, uvádíme dílo „**Praha 600 let církevní metropolí**“ (Č. A. T., Praha 1944), jehož autory jsou Dr. F. Kop, Dr. V. Bartůněk a Dr. A. Novotný a které překrásně upravil V. Kubašta. Kniha obsahuje značný počet ilustrací heraldických, tak obrázků tiary, rodový znak papeže Klimenta VI, znaky Čech a Moravy, znak Blanky z Valois, erb Arnošta z Pardubic, Očka z Vlašimi, Příchovského z Příchovic, Olbrama ze Škvorce, Jana z Dražic, Jana z Jenštejna, Zbyňka Zajíce z Hasenburku. Na obálce knihy je barevný znak pražského arcibiskupství, jenž však v části nákladu má nesprávnou tinkтуру arcibiskupského klobouku, totiž červenou místo správně zelené. Na titulním listě je nebarevná kresba znaku pražské metropole, v níž tinktury jsou naznačeny šrafováním a v mž se opakuje nedopatření z kresby na obálce, což není opraveno ani ve vydání, které má na obálce již správnou barvu arcibiskupského klobouku. Tento omyl sotva může snížit vysokou hodnotu publikace obsahující vzácné portréty řady pražských arcibiskupů; heraldik ovšem bude v celém díle marně hledat zmínku o vzniku znaku pražského arcibiskupství a jistě by byl uvítal, kdyby v díle nalezl erby všech arcibiskupů vystřídavších se na pražském stolci metropolitním. Jiným nádherným dílem, obsahujícím též heraldické ilustrace, jsou „**Pražské varhany**“ od V. Němce (Novák, Praha 1944); neobyčejně hodnotná a krásně vypravená publikace obsahuje fotografii dvou znaků u varhan v chrámu Panny Marie před Týnem, znak na choru kostela Sv. Petra a znak v chrámu Panny Marie na Karlově. — Dílo Karla Plicky „**Praha ve fotografiích**“ bylo nyní vydáno německy (Volk u. Reich, Praha 1944); na dobrých fotografiích Plickových se hojně objevují znaky na pražských budovách. — „**Kostel a klášter sv. Jakuba v Praze**“ (Vyšehrad, Praha 1944) se jmenuje dílo Dr. Emanuela Poche; obsahuje fotografii známého náhrobku J. V. Vratislava z Mitrovic s vratislavským znkem a v textu několik zmínek heraldických, tak o znaku cechu řeznického, o znaku minoritském a j. — Dr. Olga Vaňková-Frejková sestavila drobné dílko „**Zámek Nelahozeves**“ (Vyšehrad, Praha 1944); je v něm zmínka o znaku Griespeků z Griespeku a o „dvojerbu“ griespekovsko-bubnovském.

Schweizer Archiv für Heraldik. Prosíme o zprávy o tom, kdo má různé ročníky neb i jednotlivá čísla tohoto časopisu nebo kde by bylo možno do nich nahlédnout. Zprávy na adresu: J. Milde, Praha XVI-1118.

Rodopisný úřad při ministerstvu vnitra věnoval Jednotě starých českých rodů částku K 2.000— na podporu činnosti Heraldického odboru za rok 1944.

Heraldika v aukcích. Sběratelský salon v Praze pořádal aukci ve dnech 25.—29. listopadu 1944. Byla dražena též heraldika: Herrmann, Genealogie u. Heraldik bürgerlicher Familien Oesterreich-Ungarns, Vídeň 1899; Rheude, Heraldica curiosa, Vídeň 1910; a j.

Heraldika ve filmu. V zdařilém historickém filmu „Počestné paní pardubické“ je několikrát zobrazen pardubický znak (v červeném štítu stříbrný půlkůň se zlatými kopyty a ohlávkou), i znak pernstýnský.